

Procés participatiu del Pla d'Arxius i Gestió Documental de Catalunya

Taula 8 d'experts. La projecció dels arxius
catalans a l'exterior

Direcció General del Patrimoni Cultural

Setembre 2019

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Assistents

Taula territorial realitzada el 4 de juliol de 2019 a Barcelona, Palau Moja – Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya, carrer de la Portaferriça, 1, amb els assistents següents:

	Cognoms, Nom	Adscripció
1	Fina Solà	Secció Arxius de l'Esport del Consell Internacional d'Arxius
2	Núria Carreras	Arxivers sense Fronteres
3	Carme Gual	Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament
4	Marta Munuera	Associació d'Arxivers i Gestors de Documents de Catalunya
5	Susanna Vela	Arxiu Nacional d'Andorra
6	David Iglesias	Grup d'Experts en documents fotogràfics i audiovisuals del Consell Internacional d'Arxius
7	Marc Torras	Secció Arxius Notarials del Consell Internacional d'Arxius
8	Anahí Casadesus	Comitè ISO internacional TC46/SC11 i ESAGED
9	Andreu Carrascal	Secció Arquitectura del Consell Internacional d'Arxius
10	Lluís Puig i Gordi	Programa per al desenvolupament de Projectes Culturals d'Àmbit Internacional (Departament de Cultura)
11	Antonia Andújar	Institut Ramon Llull
12	Marina Falcó	Departament d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència

Antecedents

El govern de la Generalitat de Catalunya, en la reunió d'11 de desembre de 2018, va aprovar el Pla d'Arxius i Gestió Documental de Catalunya com un projecte transversal i participatiu a desenvolupar els anys 2019 i 2020.

La primera fase del Pla és la realització d'un procés participatiu obert a les administracions públiques, responsables i professionals dels arxius i la gestió documental, institucions privades, empreses i associacions per a realitzar entre tots la diagnosi del Sistema d'Arxius de Catalunya (SAC).

La Direcció General del Patrimoni Cultural ha convocat nou taules de debat d'experts que parteixen de l'anàlisi de les taules territorialitzades amb anterioritat.

Els objectius de les taules d'experts són:

- **Objectiu 1:** Aprofundir en la diagnosi del Sistema d'Arxius de Catalunya realitzada pel sector professional a les taules territorials (dins de la temàtica de cadascuna de les taules d'experts)

- **Objectiu 2:** Oferir els elements per a l'elaboració del Pla estratègic d'arxius i gestió documental 2021-2025:
 - Debatre i identificar els continguts del futur pla estratègic: prioritats, línies d'actuació, actuacions i instruments.
 - És un criteri rellevant del procés participatiu que les taules d'experts considerin la viabilitat i proposin les actuacions susceptibles d'ésser integrades en el pla estratègic d'arxius i gestió documental 2021-2025.
 - Recomanar les actuacions que siguin necessàries per assolir els objectius de la visió estratègica dels arxius i la gestió documental en l'horitzó 2030.
 - Si s'escau, proposar els canvis que es considerin indispensables en la normativa actual per poder assolir els objectius acordats.

Resum de la taula d'experts

En projecció exterior no tenim el suport d'un estat, ni visió de estat, que recolzi de forma eficient la presència dels arxius a l'exterior. En aquest context, **la presència dels arxivers catalans es pot considerar molt bona**, però és una presència professional no institucional. Hi ha una manca de recolzament econòmic als professionals que tenen presència internacional.

El SAC no articula molts canals i mitjans per a traslladar als professionals catalans el que s'està fent al CIA/ICA i tampoc per donar a conèixer la tasca dels arxivers catalans que participen o treballen en institucions internacionals. Només hi ha informació en la pàgina web d'arxius i gestió documental, apartat [representació internacional](#).

Es troba a faltar *lobby* en aquest sector perquè els arxius puguin realitzar i treballar accions conjuntes. Així, cal un **grup de treball** per a programar i realitzar accions conjuntes. De forma similar, manca un **mecanisme eficient i fàcil de comunicació interna** per a donar a conèixer les diferents accions exteriors que es realitzen.

S'haurien de fer les accions de difusió i comunicació en diferents idiomes per millorar la projecció i la visibilitat de l'arxivística catalana. Actualment manca una visió oberta de les accions de projecció internacional que es realitzen des de Catalunya i fora de Catalunya. Aquest coneixement és important perquè la tasca que desenvolupen els arxius és fonamental per a projectar la societat catalana, la seva cultura, el seu patrimoni i la seva història.

Preocupació per a conèixer el patrimoni documental català conservat a l'exterior. Un dels objectius del Departament d'Acció Exterior de la **memòria històrica de la presència catalana a l'estranger**. En aquests moments existeixen 142 comunitats i 300.000 ciutadans a l'exterior. Així, manca identificar els arxius i en quina situació. La realitat és que la majoria són arxius privats, que no estan en centres, i que moltes de les persones que ara estan al càrrec o gestionen aquests arxius ja no parlen en català i no saben quins documents són transcendents i importants. Així, cal donar directrius i formació per a conservar i gestionar els arxius de la presència catalana, d'una banda, als responsables dels casals catalana, i també als seus propietaris directes

Manquen **convenis** entre administracions que proposin mesures efectives. Ara, per exemple, no existeix una partida pressupostària per a fer viatges. Tot i que **la Generalitat** no és l'única administració en fer-se càrrec de les accions de

manteniment i recuperació dels fons documentals, sí que **ha de liderar i coordinar l'acció exterior en matèria d'arxius i patrimoni documental.**

Atenent al nombre de professionals implicats, Catalunya podria ser una **seu dels seminaris i reunions de les diferents seccions del CIA/ICA**, originant un efecte crida que permetria obrir noves col·laboracions, atreure experts internacionals i donar visibilitat als arxius i l'arxivística catalana (es posa d'exemple el Seminari internacional de l'Esport com una iniciativa de lideratge). El més important es **aprofitar les sinèrgies ja existents** i, de forma similar, cal compartir també el coneixement adquirit i fer accions de difusió dels contactes i de les accions que es realitzen.

A nivell de mobilitat, si un arxiver català representa als arxius catalans i no viatjar per manca de pressupost, quina representació pot realitzar?. És urgent disposar d'una **partida que permeti la mobilitat a l'exterior.**

Així mateix, s'han de **traduir els documents i les webs a diferents llengües.**

La presència internacional no és només difusió i màrqueting, és un tema fonamental per al desenvolupament futur dels arxius catalans. És molt important **poder participar a les institucions i grups de treball estratègics per poder estar al dia.** Així, cal conèixer què s'està fent d'avantguarda a Europa amb la gestió documental, preservació digital i en altres temes importants. Aquesta tasca l'assumeix ara l'Associació d'Arxivers. Per tant, cal una **estratègia de presència internacional i recursos per desenvolupar-la.**

Per a la cooperació internacional el treball en arxius és fonamental i un línia de treball ja consolidada. A banda del valor cultural, els arxius adquireixen un valor social i polític, particularment en aquells països que han patit guerres i dictadures i viuen processos de transició i reparació. És rellevant el projecte de suport a l'Archivo Histórico de la Policía Nacional de Guatemala.

Una opció que es podria plantejar és una acció de salvar arxius de diferents països Catalunya podria ser un espai de seguretat, esdevenir un punt de preservació d'arxius en perill, un **refugi segur d'arxius en risc.**

El desenvolupament futur del Pla d'arxius demanarà està a l'avantguarda en el disseny de polítiques i recursos. Hi ha moltes necessitats en el patrimoni documental a l'exterior. Al casal català de Brussel·les, per exemple, es va constatar la manca d'ordre i sistematització de la informació conservada i s'ha becat un investigador per posar en ordre a la documentació. Els casals catalans a l'exterior tenen molta feina a fer en gestió històrica i documental i s'hauria de començar pels suda-americans, que són els més antics.

Importància de l'Agenda 2030. Quines haurien de ser les **aportacions dels arxius als 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible?** Es remarca que la paraula cultura no apareix en els documents de l'Agenda 2030.

A les reunions de l'Agenda 2030 si he d'incloure el tema de la cultura i dels arxius, però tenint en compte que els arxius són més que **cultura** i poden aportar molt en altres temes, com **infraestructures, xarxes intel·ligents, memòria i justícia, drets humans i innovació.** Els arxius són garants dels **drets fonamentals** i de **l'accés a la informació.** S'ha de tenir present, per tant, que els arxius tenen impacte més enllà de la visió cultural i patrimonial.

La manera més fàcil de donar visibilitat internacional és la participació en projectes internacionals i en xarxes de projectes i això requereix establir col·laboracions estables. **L'entorn europeu és el primer marc d'oportunitat,** ofereix recursos però demana compromís. Hi ha vies per a mostrar els continguts del arxius catalans, com *European Project*. S'informa sobre una unitat del Departament d'Exteriors que informa sobre les oportunitats de programes europeus.

Estar en ambients internacionals aporta coneixements i tecnologia, però requereix una estratègia, coordinació i impuls. La **Generalitat hauria de liderar i coordinar**, ha d'haver-hi un òrgan que passi la informació i coordini els projectes (un organisme o una agència). Així mateix, s'ha de buscar un mecanisme per a comunicar el que s'està fent com, per exemple, una *Newsletter*.

No és normal que un arxiu municipal s'assegui al CIUA/ICA amb un representant d'un ministeri, cal una **representació de major rang dels arxius de Catalunya**.

S'han de fomentar les **estades a l'exterior**. L'Institut Ramon Llull es vol obrir molt més al coneixement i per això han creat la beca Faber per a estades a l'estranger.

D'altra banda, l'Agència Catalana de Cooperació gestiona el programa INTCO (Ajuts per incentivar la presentació de projectes d'internacionalització a convocatòries europees d'RDl en l'àmbit de la Cooperació al Desenvolupament) en el que ONG col·laboren amb universitats per presentar-se a convocatòries europees del Programa Horizon 2020.

Propostes

Pensar en la creació de la **marca Catalunya** per a promocionar a presència internacional dels arxius i la gestió documental a l'exterior.

Desenvolupar una **visió estratègia** que defineixi on han d'estar presents els arxius i arxivers catalans.

Crear **espais de trobada i de coordinació** per posar en comú les experiències, reflexionar i definir una estratègia de futur. Creació d'un **grup de treball a nivell de la Generalitat** per a coordinar les polítiques actualment disperses en diferents organismes.

Impulsar que totes les administracions tinguin una **partida destinada a la projecció exterior** (que inclogui formació, estades a l'estranger, captació de talent, organització de congressos i seminaris a Catalunya, grups de treball, projectes de cooperació, etc.).

La **capçalera del SAC ha de liderar la estratègia, programes i actuacions per a la projecció internacional**. Un òrgan que centralitzi la informació, la distribueixi i coordini.

Traduir les webs, els instruments de descripció i els documents normatius a diferents llengües. En definitiva, **fer difusió dels arxius catalans en més idiomes**. La traducció dels documents hauria de ser na pràctica corrent i obligatòria. Construir una **Wikidata** amb autoritats pròpies.

És considera imprescindible tenir un **Portal d'arxius de Catalunya** potent i traduït.

Definir els "temes forts" de l'experiència arxivística catalana i els elements cabdals del patrimoni documental per impulsar la projecció i el prestigi a l'exterior.

Organitzar congressos i trobades internacionals a Catalunya liderades pels arxius catalans, tot detectant candidatures que es puguin liderar des d'aquí, com ara la reunió SPA 2021. Participar en els **grups internacionals de normalització i estandarització**.

CRÈDITS:

Document revisat per: Josep Fernández Trabal, Coordinador del Pla d'Arxius i Gestió Documental de Catalunya